

บทความวิจัย (ก.ค. – ธ.ค. 2561)
การศึกษาความเหลื่อมล้ำของการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กุลกนิษฐ์ ทองเงา

คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, e-mail: kullkanit_t@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อวิทยุกระจายเสียงถึงความเหลื่อมล้ำที่จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านการบริหารธุรกิจ ผู้บริโภค กระบวนการผลิต และการออกอากาศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 60 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง จำนวน 30 คน และผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง จำนวน 30 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับความเหลื่อมล้ำเมื่อเกิดการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทยทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับด้านของการบริหารธุรกิจเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านผู้บริโภค ด้านการออกอากาศ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านของกระบวนการผลิต และจากผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า วิทยุดิจิทัล เป็นเรื่องใหม่ในประเทศไทยจึงอาจยังไม่มีความพร้อมเข้าสู่การเป็นวิทยุดิจิทัลในขณะนี้ ซึ่งการเปลี่ยนผ่านเป็นดิจิทัลนับว่าเป็นการเข้าสู่ความเป็นสากล แต่ควรมีการช่วยเหลือให้กับผู้ประกอบการวิทยุกระจายเสียงโดยเฉพาะสถานที่ที่มีทุนน้อย ให้ได้รับการเตรียมตัวอย่างทั่วถึงและครอบคลุมทั่วประเทศ

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำ, วิทยุดิจิทัล

Received: March 3, 2018, Accepted March 16, 2018

Overlapping Study in the Transitional Period of Digital Radio in Thailand

Asst. Prof. Dr. Kullkanit Thongngao

Faculty of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Thanyaburi,

email: kullkanit_t@rmutt.ac.th

Abstract

The purpose of this study was to investigate the opinions of radio broadcasting media experts toward the overlapping of transitional period to digital

radio in Thailand on the aspects of business administration, consumers, production processes, and broadcasting. The 60 samples used in this study were the experts pertaining to the radio broadcasting media selected by a purposive sampling method. There were 30 academic experts in radio broadcasting and 30 experts in radio program productions. Data were analyzed by using mean and standard deviation. The results found that the experts agreed with the overlapping of transitional period to digital in Thailand on the four aspects at a “much” level. The first priority that the experts paid attention was on the aspect of business administration followed by the aspects of consumers, broadcasting, and production processes respectively. According to the opinions of expert interviews summarized that digital radio was a new matter in Thailand. It might not ready for digital radio at this moment. The digital transition was counted as an international enter. However, it should have helping matters for the radio broadcasting enterprises in order to have readiness, especially for all the small enterprises thought out the country.

Keywords: Overlapping, Digital Radio

คำขอบคุณ งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากคณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

บทนำ

ในยุคเริ่มแรกของการกระจายเสียงวิทยุใช้การรับ-ส่งสัญญาณระบบอนาล็อก ที่รู้จักและคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี คือ วิทยุเอเอ็ม วิทยุเอฟเอ็ม และวิทยุคลื่นสั้น แต่การส่งสัญญาณวิทยุอนาล็อกใช้ความกว้างแถบคลื่น (Band Width) มาก เมื่อมีความต้องการใช้คลื่นความถี่มากขึ้นหรือมีการก่อตั้งสถานีวิทยุมากขึ้น ก็ก่อให้เกิดปัญหาคลื่นรบกวนกันระหว่างสถานีวิทยุ ทำให้ในช่วงทศวรรษ 2520 ได้มีการพัฒนาการรับส่งสัญญาณวิทยุและโทรทัศน์ระบบดิจิทัล ซึ่งใช้ความกว้างแถบคลื่นน้อยกว่า และมีการบีบอัดสัญญาณ ทำให้การรับสัญญาณมีความคมชัดมากขึ้น และสถานีวิทยุสามารถส่งข้อมูลอื่นๆ พร้อมสัญญาณเสียงไปยังผู้ฟังได้ และในทศวรรษต่อมา ก็ได้มีการเริ่มทดลองกระจายเสียงวิทยุระบบดิจิทัล ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกได้มีการกระจายเสียงวิทยุระบบดิจิทัลคู่ขนานไปกับการกระจายเสียงวิทยุระบบอนาล็อก โดยการส่งสัญญาณดิจิทัลสามารถส่งข้อมูลไปยังเครื่องรับวิทยุ เช่น ชื่อสถานี ความถี่ ชื่อรายการ ชื่อเพลง และชื่อนักร้อง เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถ

ประยุกต์ใช้ในรูปแบบอื่นได้อีก เช่น การส่งสัญญาณเตือนภัยพิบัติ โดยระบบเตือนภัยจะทำการควบคุมด้วยการตัดรายการวิทยุเข้าสู่รายการเตือนภัย เป็นต้น

สำหรับประเทศไทย ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ขึ้น โดย กสทช.ได้วางแนวทางการเปลี่ยนผ่านสู่การกระจายเสียงวิทยุดิจิทัลของประเทศไทยไว้ในแผนแม่บทกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2555 – 2559) ซึ่งกำหนดให้มีการเริ่มเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การรับส่งสัญญาณวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ระบบดิจิทัลภายใน 4 ปี และกำหนดให้มีนโยบายและจัดทำแผนการเปลี่ยนระบบการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์เป็นระบบดิจิทัลภายใน 1 ปี ตามตัวชี้วัดของแผนแม่บทฯ นอกจากนี้ รายงานการประเมินผลกระทบการเปลี่ยนระบบการรับส่งสัญญาณวิทยุโทรทัศน์เป็นระบบดิจิทัล (พ.ศ. 2555) ของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ เสนอว่าจะมีการปรับเปลี่ยน “โครงสร้าง” ของกิจการโทรทัศน์ ที่คาดหวังให้มีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมและออกแบบให้การเปลี่ยนผ่านนี้ส่งผลกระทบต่อผู้รับบริการให้น้อยที่สุด (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์, www.nbtc.go.th)

อย่างไรก็ตาม การประเมินผลนี้ยังขาดมุมมองด้าน “ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล” (Digital Divide) ที่จำเป็นต้องนำตัวแปรด้านเพศสภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ ชาติพันธุ์ อายุ และระดับการศึกษา มาร่วมประเมินด้วย ดังนั้น การวางนโยบายและจัดทำแผนที่มีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับคนทุกกลุ่มในสังคมจึงไม่บรรลุผล เนื่องจากกลุ่มต่างๆ ที่แยกย่อยไปตามตัวแปรดังกล่าวข้างต้นได้รับผลกระทบในการเปลี่ยนผ่านนี้แตกต่างกัน เพราะความสามารถในการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีนี้แตกต่างกัน และที่สำคัญก็คือ การให้คุณค่าต่อเทคโนโลยีนี้แตกต่างกัน (สาโรจน์ แวมณี, 2013)

จากปัญหาดังกล่าว จึงเป็นที่มาของการศึกษาความเหลื่อมล้ำของการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทยในด้านกระบวนการผลิตและออกอากาศวิทยุกระจายเสียงที่คาดว่าจะเกิดขึ้นกับวิทยุดิจิทัลในอนาคตของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อวิทยุกระจายเสียงถึงความเหลื่อมล้ำที่จะเกิดขึ้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทย ประกอบด้วย ด้านการบริหารธุรกิจ ผู้บริโภค กระบวนการผลิต และการออกอากาศ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 60 คน ได้แก่

นักวิชาการด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง จำนวน 30 คน

ผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามเลือกตอบ แบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายปิด

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นความเหลื่อมล้ำของการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบวิทยุดิจิทัลในด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการผลิตรายการวิทยุ และการออกอากาศวิทยุกระจายเสียง มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด โดยการใช้ประเมินค่า 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้โดย

3.1 แจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองพร้อมกับผู้ช่วยนักวิจัย จำนวน 60 คน

3.2 เก็บรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการนำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บแบบสอบถามพร้อมตรวจสอบความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อความเหลื่อมล้ำการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การบริหารธุรกิจ ผู้บริโภค กระบวนการผลิต และการออกอากาศ โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ระดับคะแนนเฉลี่ยในส่วนของความคิดเห็น ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์กำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ยไว้ เพื่อการแปลความหมาย ดังต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 103)

- 4.50-5.00 คือ มีความเห็นด้วยอย่างยิ่งหรือมีผลกระทบระดับสูงมาก
 3.50-4.49 คือ มีความเห็นด้วยหรือมีผลกระทบระดับมาก
 2.50-3.49 คือ มีความไม่แน่ใจหรือมีผลกระทบระดับปานกลาง
 1.50-2.49 คือ มีความไม่เห็นด้วยหรือมีผลกระทบระดับน้อย
 1.00-1.49 คือ มีความไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งหรือมีผลกระทบระดับน้อยมาก

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องในด้านสื่อวิทยุกระจายเสียงโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 60 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายและเพศหญิงจำนวนเท่ากัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 39 - 45 ปี จำนวน 14 คน รองลงมาคือ อายุ 46 - 52 ปี จำนวน 12 คน วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 28 คน รองลงมาคือ ระดับปริญญาโท จำนวน 19 คน ประกอบอาชีพในหน่วยงานรัฐบาล จำนวน 23 คน รองลงมา คือ ประกอบกิจการส่วนตัว จำนวน 19 คน และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเด็นของความเหลื่อมล้ำการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทย

ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อประเด็นของความเหลื่อมล้ำการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทย อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 1.11) เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละด้านแล้ว พบว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในด้านของการบริหารธุรกิจมากที่สุด ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.90) รองลงมาคือ ด้านผู้บริโภค อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.79) และน้อยที่สุดคือ ด้านของกระบวนการผลิต อยู่ในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 1.37) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อประเด็นของความเหลื่อมล้ำการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทย อยู่ในระดับเห็นด้วยสูงที่สุดคือ อุตสาหกรรมเทคโนโลยีและอิเล็กทรอนิกส์มีแนวโน้มเติบโตมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ผู้บริโภคสามารถเลือกรับฟังรายการจากสถานีวิทยุต่างๆ ได้หลากหลาย อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.60) และ ผู้บริโภคส่วนใหญ่ในประเทศยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิทยุดิจิทัล อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.72) และความคิดเห็นที่ไม่แน่ใจที่สุดคือ ขั้นตอนกระบวนการผลิตรายการมีความสะดวกรวดเร็วมยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 1.30)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลวิจัยเรื่อง การศึกษาความเหลื่อมล้ำของการเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และมีความเกี่ยวข้องในด้านสื่อ

วิทยุกระจายเสียงจำนวนทั้งสิ้น 60 คน แบ่งเป็น นักวิชาการด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง จำนวน 30 คน และผู้ผลิตรายการวิทยุกระจายเสียง จำนวน 30 คน

จากผลการศึกษาพบว่าผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 กลุ่มมีความคิดเห็นต่อประเด็นของความเหลื่อมล้ำ การเปลี่ยนผ่านวิทยุดิจิทัลในประเทศไทยด้านการบริหารธุรกิจมากที่สุดโดยต่างเห็นด้วยกับข้อคำถามที่ว่าอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและอิเล็กทรอนิกส์มีแนวโน้มเติบโตมากยิ่งขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.61) สอดคล้องกับการศึกษาของ กุลกนิษฐ์ ทองเงา (2556 : 67) ที่พบว่า ปัจจุบันวิทยุกระจายเสียงระบบ Digital เป็นที่แพร่หลายทั้งใน ยุโรป อเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี และ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) เป็นต้นไป สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (International Telecommunication Union หรือ ITU) ได้ประกาศให้ประเทศสมาชิกทุกประเทศ ส่งวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ระบบ Digital ดังนั้นทุกประเทศจึงต้องเตรียมรองรับ คำประกาศดังกล่าว รวมทั้งประเทศไทยซึ่งเป็นสมาชิกของ ITU และยังสอดคล้องกับบทความ วิชาการของอิสริย์ ประดิษฐ์ธีระ (2555) ได้ศึกษา ความเหลื่อมล้ำของระบบโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทยกับการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบโทรทัศน์ดิจิทัลของประชาคมอาเซียน พบว่า ผลกระทบต่อบริบทเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันอย่างเสรีของสถานีโทรทัศน์ผู้ประกอบการด้านการผลิตรายการ ก่อให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีการบริการรูปแบบใหม่ๆ เป็นผลให้เกิดอุตสาหกรรมการผลิต เทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่จะกลายเป็นการประกอบการอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในอนาคตต่อไป

ความคิดเห็นต่อความเหลื่อมล้ำด้านผู้บริโภคเป็นอันดับสอง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นทั้ง แบ่งบวกและแง่ลบ โดยเห็นว่าสามารถเลือกรับฟังรายการจากสถานีวิทยุต่างๆ ได้หลากหลาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.60) และผู้บริโภคส่วนใหญ่ในประเทศยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวิทยุดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.72) สอดคล้องบทความวิชาการของ สารโรจน์ แวมณี (2556) ได้ศึกษาและเรียบเรียงเรื่อง การเปลี่ยนผ่านสู่การกระจายเสียงวิทยุระบบดิจิทัลของประเทศไทย พบว่า ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ความเหลื่อมล้ำระดับแรก หมายถึง ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยี และความเหลื่อมล้ำระดับที่สอง หมายถึง ความเหลื่อมล้ำด้านปริมาณและความเข้มข้นของการใช้เทคโนโลยี (Ana Gargallo-Castel, Luisa Esteban-Salvador, Javier Pe'rez-Sanz; 2010: 2-3) สำหรับประเทศไทย ผู้ให้บริการและผู้รับบริการกิจการกระจายเสียง ทั้งวิทยุและโทรทัศน์ ที่เป็นการบริการชุมชน มีความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลทั้งสองระดับ มากกว่าผู้ให้บริการและผู้รับบริการกิจการกระจายเสียงที่เป็น การบริการสาธารณะและธุรกิจ เนื่องจากส่วนใหญ่มิมีระดับการศึกษาและฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า และส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตชนบท ทำให้โอกาสในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีนี้น้อย กว่าคนกลุ่มอื่นในสังคม

ความคิดเห็นต่อความเหลื่อมล้ำด้านการออกอากาศเป็นอันดับสาม โดยส่วนใหญ่เห็นด้วยกับ ประเด็นที่ต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวเพื่อศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยี ใหม่ๆ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.72) สืบเนื่องจากการวางแผนสำหรับการให้บริการ

วิทยุกระจายเสียงในระบบดิจิทัล ในงานสัมมนา Talking Turkey Digital conference ณ Beykent University, Taksim Campus เมืองอิสตันบูล ประเทศตุรกี (2558) โดยประเทศไทยเตรียมแผนการเปลี่ยนผ่านวิทยุกระจายเสียงไปสู่ระบบดิจิทัล แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะแรก: สำนักงาน กสทช. ร่วมกับบริษัทแอลเอส เทลคอม จำกัด (LStelcom) ได้ดำเนินการศึกษาในช่วงปี 2013-2015 และได้จัดทำแผนความถี่วิทยุสำหรับกิจการวิทยุกระจายเสียงระบบ เอฟ.เอ็ม. ระบบ เอ.เอ็ม. และระบบดิจิทัล ซึ่งแผนที่ได้จัดทำขึ้นสามารถนำมาใช้ประกอบการปรับปรุงแผนความถี่วิทยุกระจายเสียงระบบ เอฟ.เอ็ม. และระบบ เอ.เอ็ม. ที่มีใช้ในปัจจุบันและใช้เป็นหลักการเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการจัดทำแผนความถี่วิทยุสำหรับกิจการวิทยุกระจายเสียงระบบดิจิทัล โดยผลการศึกษาเห็นว่าควรเลือกมาตรฐาน DAB+ mode

ระยะที่สอง: แผนการให้ผู้เชี่ยวชาญจากสหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ (ITU) ทำการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของผลกระทบทางเทคนิคและวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของการดำเนินการในส่วน Digital Radio เพื่อเป็นการยืนยันผลการศึกษาของบริษัทแอลเอส เทลคอม จำกัด (ที่จัดทำในช่วงแรก) เพื่อให้สามารถดำเนินการให้มีสัญญาณครอบคลุมพื้นที่ร้อยละ 95 ของจำนวนประชากร โดยช่วงของการทดลองทดสอบ (Trial period) ยังไม่ได้กำหนดระยะเวลาเป็นที่ชัดเจน แต่นโยบายจะให้เป็นการศึกษาใบอนุญาตผู้ขอเข้าร่วมการทดลองทดสอบคราวละ 2 ปีจนกว่าตลาดจะมีความพร้อม

ทั้งนี้ จากการศึกษาของ LS telcom เห็นว่า ประเทศไทยควรมีพื้นที่ครอบคลุมสัญญาณในพื้นที่ที่เป็นชุมชนเมือง บริเวณจังหวัดใหญ่ และครอบคลุมพื้นที่บริเวณท้องถนน (Highway) เพราะค่าใช้จ่ายสำหรับการดำเนินการในส่วนวิทยุจะสูงกว่าการดำเนินการในส่วนของโทรทัศน์มากโดยเปรียบเทียบได้จากการดำเนินการของโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลที่สามารถมีพื้นที่ครอบคลุมสัญญาณร้อยละ 50 จาก 39 เส้า แต่หากเป็นกรณีของวิทยุกระจายเสียงถ้าต้องการพื้นที่ครอบคลุมสัญญาณร้อยละ 50 ผลการศึกษาเห็นว่าจำเป็นต้องติดตั้งเส้าจำนวนประมาณ 240 เส้า ดังนั้นผู้ประกอบการหรือผู้ปฏิบัติงานจำเป็นต้องศึกษาและเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

ความคิดเห็นต่อความเหลื่อมล้ำด้านกระบวนการผลิตเป็นอันดับสุดท้าย โดยให้ความเห็นเกี่ยวกับความคมชัดของภาพและเสียงช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ฟังเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=63$, S.D. = 1.39) และ ต้องใช้เงินลงทุนในการผลิตรายการเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.60$, S.D. = 1.46) กล่าวได้ว่าทั้งสองประเด็นมีความเชื่อมโยงกันโดยการส่งสัญญาณระบบดิจิทัลนั้นมีคุณสมบัติที่ดี คือ ความคมชัดของเสียง ปราศจากการรบกวน และสามารถส่งได้หลายรายการในแถบความถี่เดียวกัน ในการกระจายเสียงวิทยุระบบดิจิทัล สถานีวิทยุต้องปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ต่างๆ จากระบบอนาล็อกเป็นระบบดิจิทัล ส่วนด้านเครื่องรับก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัลด้วยเช่นเดียวกัน (www.hq.prd.go.th) ซึ่งความคมชัดของสัญญาณการออกอากาศที่ดีจะส่งผลต่อความพึงพอใจและอรรถรสในการรับฟังเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามเนื้อหาในการนำเสนอต้องน่าสนใจและมีแนวโน้มในการแข่งขันสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับบทสรุปของ

งานวิจัยเรื่อง การคิดสร้างสรรค์รายการวิทยุกระจายเสียงในยุคดิจิทัล:กรณีศึกษา สถานีวิทยุ SEED 97.5 พัทธพร ดิวงษ์ (2557) กล่าวว่า ในโลกยุคดิจิทัลที่ทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าถึงเนื้อหาของรายการวิทยุได้มากขึ้น ปัจจุบันผู้ฟังสามารถฟังวิทยุออนไลน์ได้ตลอดเวลาผ่านมือถือยุคใหม่หรือสมาร์ทโฟน (Smart Phone) อีกทั้งในอนาคตอันใกล้รูปแบบของวิทยุดิจิทัลกำลังจะเกิดขึ้นทำให้ผู้ประกอบการด้านวิทยุกระจายเสียงต้องเผชิญหน้ากับคู่แข่งใหม่ๆ ที่มากขึ้นทั้งคู่แข่งในสื่อวิทยุกระจายเสียง และสื่อประเภทอื่นๆ ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นผู้ผลิตรายการวิทยุควรตระหนักและวางแผนการผลิตรายการอย่างรอบคอบภายใต้การสร้างสรรค์เนื้อหารายการวิทยุให้มีความแปลกใหม่แตกต่างจากรายการอื่นที่มีเนื้อหารายการประเภทเดียวกัน มีเนื้อหาที่ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์สามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ทุกเพศทุกวัยเข้าใจและควบคุมคุณภาพของเนื้อหารายการโดยไม่คำนึงถึงแต่กำไรแต่ต้องสร้างสมดุลระหว่างกำไรและจรรยาบรรณของสื่อด้วยการผลิตรายการที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อสังคม เพื่อความอยู่รอดทางธุรกิจและตอบสนองความต้องการของผู้ฟังต่อไปในอนาคต

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

โดยสรุปออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารธุรกิจ ด้านผู้บริโภค ด้านกระบวนการผลิต และด้านการออกอากาศ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะด้านบริหารธุรกิจ ควรมีการส่งเสริมให้ความรู้เรื่องวิทยุดิจิทัลให้ประชาชนได้ทราบมากขึ้น เนื่องจากผู้ที่เปิดรับฟังวิทยุกระจายเสียงส่วนใหญ่จะอยู่ตามชุมชนท้องถิ่น ส่วนเรื่องของการบริหารธุรกิจควรแยกความชัดเจนของการลงทุนในธุรกิจวิทยุกระจายเสียงให้มีความชัดเจนทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นไม่ควรให้มีการประมูล หรือแบ่งระดับการประมูล เพราะจะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการในระดับภูมิภาคมีต้นทุนในการดำเนินการต่ำไม่สมดุลกับรายรับที่จะเข้ามา

นอกจากนี้ควรส่งเสริมด้านเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน จึงจะทำให้การบริหารสื่ออิเล็กทรอนิกส์พัฒนาได้ อย่งไรก็ตามธุรกิจงานด้านการสื่อสาร เป็นงานที่มีความเสี่ยงและต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมากกว่าจะประสบผลสำเร็จ ดังนั้นจึงควรเน้นย้ำเรื่องของการผูกขาด หากมีการแข่งขันกันแล้ว วิทยุกระจายเสียงที่มีขนาดเล็กก็ไม่สามารถไปแข่งขันได้ เนื่องจากไม่มีเงินทุน

2. ข้อเสนอแนะด้านผู้บริโภค วิทยุดิจิทัลนับเป็นเรื่องใหม่สำหรับประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้ทำสื่อวิทยุกระจายเสียง หรืออยู่ในกลุ่มผู้ใช้สื่อวิทยุกระจายเสียง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงต้องพยายามทำให้ผู้บริโภคได้ทราบข้อเท็จจริงและประโยชน์จากสื่อวิทยุดิจิทัลต้องมีการประชาสัมพันธ์และอธิบายให้กับผู้บริโภคได้เข้าใจ โดยเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นชนชั้นแรงงาน และบางภาคส่วนที่ยังไม่ทราบและไม่สนใจ ประกอบกับผู้บริโภคมีความหลากหลายกลุ่ม ต่างเพศ ต่างวัย ซึ่งจะต้องทำการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมและใช้วิธีการที่หลากหลายในการเข้าถึงกลุ่มคนเหล่านั้น

นอกจากทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้บริโภคแล้วต้องสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้ประกอบการกิจการกระจายเสียงด้วยเพราะยังมีความไม่เข้าใจเกี่ยวกับวิทยุดิจิทัลอยู่มากทั้งนี้อาจส่งผลต่อการ

เตรียมการในอนาคต และปัจจุบันการรับฟังของกลุ่มลูกค้าก็เริ่มลดลงเนื่องจากมีสื่ออื่นๆ เข้ามาแข่งขันมากขึ้น เช่น ทีวีดิจิทัล, Social Media เป็นต้น

3. ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการผลิต เมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีเกิดขึ้นทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดี คือ มีความเสถียรเชื่อถือได้ ทำให้มีความชัดเจนดีขึ้นและมีความรวดเร็วในกระบวนการผลิต สามารถทำงานได้ทุกที่ ทุกเวลาทันต่อเหตุการณ์ ส่วนข้อเสีย อาจจะทำให้คนลืมความรู้สึกและบรรยากาศสมัยเก่า ทำให้คนหรือเด็กลืมวัฒนธรรมโบราณ ทำให้เด็กรู้สิ่งที่ไม่น่ารู้ ทำให้เด็กไม่ทันต่อเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในสมัยใหม่ หรือเปิดรับสื่อมากเกินไปจนขาดการกลั่นกรอง เนื่องจากเทคโนโลยีปัจจุบันสามารถทำให้ใครก็ได้ที่อาจขาดจรรยาบรรณสื่อผลิตสื่อเสียออกมาเผยแพร่ได้หลายช่องทาง ถ้าขาดการควบคุมที่ตึงานที่ผลิตออกมาก็จะด้อยคุณภาพ

นอกจากนี้ด้านกระบวนการผลิตนั้นต้องมีการเตรียมการต่าง ๆ อย่างมากเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสู่ระบบดิจิทัล ต้องลงทุนเรื่องระบบส่งสัญญาณ ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา การขอสัมปทาน ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มภาระมากขึ้น

4. ข้อเสนอแนะด้านการออกอากาศ การเตรียมการเรื่องวิทยุดิจิทัลต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและควรเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งวางแผนรับมือไว้ด้วย ทั้งนี้ทุกอย่างเป็นเรื่องต้องศึกษาหาข้อมูลคงต้องให้ กสทช. ช่วยจัดงบประมาณฝึกอบรม หรือไม่มีค่าเดินทางช่วยเหลือผู้เข้าฝึกอบรมด้วย

วิทยุดิจิทัล เป็นเรื่องใหม่ในประเทศไทยจึงอาจยังไม่มีความพร้อมเข้าสู่การเป็นวิทยุดิจิทัลในขณะนี้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนเป็นดิจิทัลนั้นเป็นเรื่องที่ดี แต่ควรมีการช่วยเหลือให้กับวิทยุกระจายเสียงระดับท้องถิ่นในการไม่ต้องประมูล เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้คนในระดับท้องถิ่นอยู่ได้โดยไม่ถูกนายทุนครอบครองสื่อทั้งหมด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบรายได้จากการโฆษณาของสถานีวิทยุกระจายเสียงโดยแบ่งเป็นคลื่นในเขตกรุงเทพฯ และคลื่นในระดับภูมิภาค
2. ควรมีการศึกษาวิจัยความพึงพอใจต่อการรับฟังรายการวิทยุในทุกๆ พื้นที่ ทุกๆ จังหวัด
3. ควรมีการศึกษาวิจัยทัศนคติของเนื้อหารายการวิทยุทุกๆ ประเภททั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด
4. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียเกี่ยวกับรูปแบบการออกอากาศวิทยุกระจายเสียงระบบแอนะล็อก กับระบบดิจิทัล

รายการอ้างอิง

กรมโฆษณาการ. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยุกระจายเสียง. [ออนไลน์] 2554. [สืบค้นวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2556]. จาก

http://hq.prd.go.th/engineer/download/General/Knowledge%20Technician_Radio.pdf

กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. บทสรุปผู้บริหารข้อพิจารณาของการเปลี่ยนผ่านไปสู่โทรทัศน์ระบบดิจิทัล เล่มที่ 2. (ออนไลน์) 2556 สืบค้นวันที่ 7 มกราคม 2557 จาก

http://202.47.224.92/Stick_frequency/News_NBTC/05252012644042_Executive_Summary.pdf

กุลกนิษฐ์ ทองเงา. เทคโนโลยีออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียง. กรุงเทพฯ ฯ : ทริบเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น. 2556.

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7 สุวีริยาสาส์น กรุงเทพฯ, 2545.

พัชรพร ดิวงษ์. (2557). การคิดสร้างสรรค์รายการวิทยุกระจายเสียงในยุคดิจิทัล:กรณีศึกษา สถานีวิทยุ SEED 97.5. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน. [ออนไลน์] 2555. [สืบค้นวันที่ 15 ตุลาคม 2557]. จาก

www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_june_14/pdf/aw16.pdf

สำโรจน์ แวมณี. การเปลี่ยนผ่านสู่การกระจายเสียงวิทยุระบบดิจิทัลของประเทศไทย. [ออนไลน์] 2556. [สืบค้นวันที่ 14 พฤษภาคม 2557]. จาก <http://thainfcr.org/node/119> Sat, 2013-08-10 22:49 – editor

อิสริย์ ประดิษฐ์ธีระ. ความเหลื่อมล้ำของระบบโทรทัศน์ดิจิทัลในประเทศไทยกับการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบโทรทัศน์ดิจิทัลของประชาคมอาเซียน. บทความวิชาการ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2555.

. งานสัมมนา Talking Turkey Digital conference ณ Beykent University, Taksim Campus เมืองอิสตันบูล ประเทศตุรกี. [ออนไลน์] 2558. [สืบค้นวันที่ 2 มิถุนายน 2558]. จาก <https://broadcast.nbtc.go.th/data/academic/file/580700000001.pdf>

Ana Gargallo-Castel, Luisa Esteban-Salvador, Javier Pe'rez-Sanz (2010). Impact of Gender in Adopting and Using ICTs in Spain, Journal of Technology Management & Innovation V.5 N.3 Santiago Oct. 2010.